

Som en vandring i dinosauriers fotspår

Musikhistoria Den retrospektiva utställningen *The Pink Floyd Story – Their Mortal Remains* på Victoria and Albert Museum i London är som en vandring i dinosauriernas fotspår. Utvecklingen går från flummiga, rosa fåglar till gränsöverskridande kolosser som småningom nästan kollapsar under sin egen tyngd. Men Pink Floyd överlevde i ett halvsekel och gick i graven först 2014.

Victoria and Albert Museum har det senaste decenniet tagit sig an rollen som Storbritanniens inofficiella pop- och rockmuseum. Den anrika institutionen har organiserat välkurerade utställningar om poplegender som **Kylie Minogue**, **The Supremes** och **David Bowie**. I motsats till dessa shower kan *Their Mortal Remains* inte bjuda på utmanande scendräkter eller musiker med scenutstrålning. Däremot innehåller berättelsen om **Pink Floyd** definitivt mer dramatik och innovativ musik än de föregående populäritetsställningarna.

Syd myntade namnet

Nick Mason, **Rick Wright** och **Roger Waters** studerade arkitektur på Londons Regent Street Polytechnic. De startade ett band som lite halvdåligt spelade r & b-covers. När Waters vän **Syd Barrett** 1965 sällade sig till gruppen skedde en helomvändning. Syd var snygg, sjöng, lirade gitarr och myntade namnet *Pink Floyd*. Det var Syds förtjänst att Pink Floyd på *The Piper at the Gates of Dawn* (1967) redan lät som fullfjädrade psykedeliska progrockare. Han komponerade nästan alla sånger och skrev dessutom två okonventionella hitsinglar. Ungdomsvänner och bandmedlemmar bekräftar i intervjuer att Syd var ovanligt begåvad och intelligent. Fast lite udda var han ju. Utan Syd skulle Pink Floyd inte ha existerat, säger Waters. De blev hippiefavoriter och husbandet på Londons legendariska underground klubb UFO. Men Syds experiment med LSD och andra droger krävde sin tribut. Hans känsliga psyke påverkades starkt av syran som ledde till personlighetsstörningar. Till slut stod han bara utflippad på scenen eller upprepade en enda not. Han

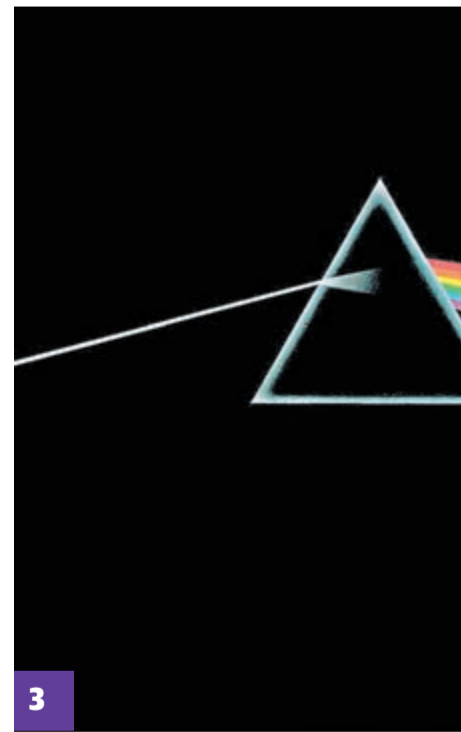
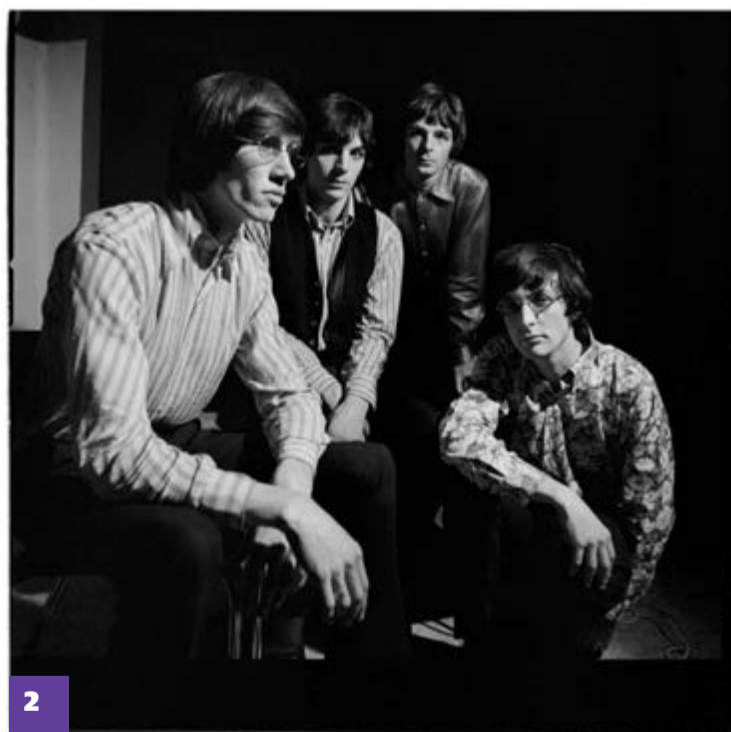
avskedades 1968 och ersattes av en kamrat, gitarristen **David Gilmour**. Syd ägnade sig resten av livet åt måleri och ett av hans dystra verk visas här, men de flesta brände han upp.

I det första, alltför mörka utställningsutrymmet (1965–1972) har V & A-museet i montrar fantasilöst samlat brev, svartvita fotografier, handskrivna sångtexter, hippa klädesplagg, enstaka instrument och färgglada konsertplanscher. Men det är berättelserna om Syds självförvållade och tragiska öde som berör mig mest.

Efter den korta Barrettepoken kännetecknades övergångsperioden av utdragna jam och luddiga texter. Kulminationen av denna fas formade sjätte studioplattan *Meddle* (1971). Ingen kunde då ha anat vad som gömde sig på månens mörka sida. *The Dark Side of the Moon* (1973) uppstod efter en lång och arbetsam mognadsprocess. Vi ser hur formgivaren **Storm Thorgerson** vaskade fram plattans ikoniska svarta omslag med ett vitt ljus som passerar genom ett prisma och delas upp i ett färgspektrum. Thorgersons designfirma Hipgnosis åstadkom alla bandets mest iögonfallande skivomslag.

Dödade dinosaurier

Det brukar heta att punkmusikens asteroidnedslag tog kål på rockdinosaurierna. **Johnny Rotten** bar en t-tröja med texten "I hate Pink Floyd", men proggmusikens bästsäljande skräcködlor fortsatte bara att växa. Efter *Wish You Were Here* (1975), vars koncept inspirerades av Barrett, fick många av Waters texter en politisk eller bitter underton. På *Animals* (1977) konvolut syns en gigantisk heliumfylld gris segla över Battersea Power Station, en bild som var svår att få till stånd.

Byggs murar

I det mest imponerande utställningsutrymmet konfronteras besökaren med ett antal av dessa monumentala svävande dekorer och rekvisita. En kopia av den vita muren som byggdes på scenen mellan bandet och konsertpubliken under turnén med *The Wall* finns också här. Men den alltmer diktatoriske Waters reste samtidigt en mur mellan sig själv och bandet. Han sparkade Wright under arbetet med rockmusikalen och bråkade även med Gilmour.

The Final Cut (1983) hade ett starkt antikrigsbudskap och måste nog betraktas som Waters soloprojekt. Därefter lämnade han bandet

för gott. Till Waters förvåning och stora förtret återupplivade Gilmour och Mason Pink Floyd. De därpå följande grälen och rättegångarna går utställningen inte in på. Lite för stor uppmärksamhet ägnas *A Momentary Lapse of Reason* (1987) och *Division Bell* (1994), även om historien om Thorgersons underfundiga skivomslag är mycket underhållande. Pink Floyd fortsatte att fylla enorma arenor medan Waters fick nöja sig med att spela i konsertsalar. Fansen kom uppenbarligen inte för de individuella musikernas skull. De ville höra varumärket Pink Floyd, med eller utan Waters.

Bob Geldof lyckades till välgören-

hetsgalan *Live 8* i juli 2005 en sista gång återföre (och försona?) de fyra medlemmarna från den klassiska Floydkonstellationen (Richard Wright dog 2008). I utställningens sista sal, utrustad med en superb ljudanläggning, kan man på nytt uppleva uppträdandet. *Their Mortal Remains* är ett värdigt monument till en rockdinosaurie, även om denna ödlor med färggranna fjädrar inte ska återupplivas.

ALBERT EHRNROOTH
kultur@hbl.fi

Utställningen på Victoria & Albert Museum i London pågår till 1.10.

KULTURCHEF
Fredrik Sonck
fredrik.sonck@ksfmedia.fi

Facebook: HBL Kultur
Twitter: @hblwebb
Instagram: @hufvudstadsbladet

4

1 VÄSENTLIG REKVISITA. Både muren och kraftverket i Battersea gestaltas i utställningssalarna på Victoria and Albert Museum. FOTO: VICTORIA & ALBERT MUSEUM

2 DE FYRA. Roger Waters, Syd Barrett, Richard Wright och Nick Mason spelade i Pink Floyd när det begav sig. FOTO: PINK FLOYD MUSIC

3 VITT LJUS GENOM PRISMA. Formgivaren Storm Thorgersons designfirma Hipgnosis åstadkom alla av Pink Floyds mest iögonfallande skivomslag, bland dem The Dark Side of the Moon 1973. FOTO: SKIVKONVOLUT

4 SIDOSPÅR. Det relativt sena albumet Division Bell från 1994 ägnas lite för mycket uppmärksamhet på Pink Floyd-utställningen i London, även om historien om skivomslaget är mycket underhållande. FOTO: VICTORIA & ALBERT MUSEUM

Karukoski tystlåten om sin Tolkienfilm

Regissören Dome Karukoski har anlitats att regissera en film om fantasyförfattaren J.R.R. Tolkiens ungdom.

J.R.R. Tolkien, som bland annat är känd för trilogin *Sagan om ringen*, har varit ett stort namn inom filmvärlden en längre tid. Den sammanlagda omsättningen för filmtrilogierna *Hobbiten* och *Sagan om ringen* är mer än fem miljarder euro, och då räknar man bara med biografer.

Det var sajten *Deadline*, som följer med filmbranschen i Hollywood, som var först ute med nyheten. Enligt sajten ska filmen heta *Tolkien* och rollbesättningen pågår just nu.

– Jag kan inte säga något annat än att uppgifterna som *Deadline* publicerat stämmer, säger **Dome Karukoski** som just nu befinner sig i London.

– Eftersom det rör sig om en Hollywoodstudio måste jag av avtalsskäl vara hysch hysch.

Karukoski uppger att studion in-

formerar allmänheten om projektets detaljer via sina egna mediekkanaler. Nyheten blev genast en av de mest lästa på sajten, som tagit över tidningen *Varietys* ställning som den viktigaste plattformen för filmvärldens scoop.

Tom of Finland sprids i Europa

Karukoskis senaste film *Tom of Finland* har sin premiär i flera europeiska länder under sommaren. Nästa vecka är det dags för Storbritannien.

– Distributionen i USA har tidfästas till oktober i början av awards season, säger Karukoski.

– Det är ovanligt att en finländsk film har en så långtgående strategi.

Med awards season avses tiden då de amerikanska distributionsbolagen försöker få nomineringar för olika priser.

Sällsynt Hollywooddebut

Om filmen blir av är Dome Karukoski den första finländska Hollywoodregissören sedan **Renny Har-**

BEKRÄFTAR. Dome Karukoski ska göra en film om författaren J.R.R. Tolkien men får ännu inte säga något om produktionen. FOTO: LEHTIKUVA/VEISA MOILANEN

lin, som gjorde sitt genombrott med *Terror på Elm Street 4* år 1988.

Manusförfattare är irländaren **David Gleeson** och britten **Stephen Beresford**, som belönats med en *Bafta* för manuset till filmen *Pride*. Filmen produceras av bolaget Chernin Entertainment i samarbete med distributionsbolaget Fox Searchlight.

Filmen lär handla om Tolkiens studieliv i Oxford och början av första världskriget.

Deadline uppger inte om Tolkiens dödsbo gett sitt godkännande till projektet eller inte. **FNB**

Rymdopera med kitschiga förtecken

SCIENCE FICTION

● **Valerian and the City of a Thousand Planets**

★★★★☆

Regi: Luc Besson. Manus: Besson, efter den tecknade serien av Pierre Cristin och Jean-Claude Mézières. Foto: Thierry Arbogast. I rollerna: Dane DeHaan, Cara Delevingne, Clive Owen, Rihanna, Ethan Hawke. I 2D och 3D.

Luc Besson har i intervju efter intervju berättat att Laureline, hjältninnan i *Valerian and the City of a Thousand Planets*, var hans första förälskelse. Självföll jag för **Jane Fonda** i *Barbarella*, detta utan att riktigt få grepp om hur puckad filmen egentligen var.

Och som det råkar sig har de två filmerna mycket gemensamt, inte minst estetiskt. Följaktligen kan man glömma de filosofiskt spetsade tongångarna à la **Stanley Kubrick** och **Isaac Asimov**. Här tar man ut svängarna så det står härliga till, om det så gäller karaktärsteckning eller intergalaktiska turer.

Talande är att man i den aptitretande öppningssekvensen håller sig till digitalt framkallade fantasifoster, rättare sagt ett naturfolk som lever i harmoni med sin omgivning och som i termer av teknologi och design för tankarna till *Avatar*-stuket.

Men förstås vill det sig inte bättre än att en katastrof väntar bakom knuten, signerad yttre makter. Vilket så småningom leder oss i riktning mot Alpha, ett rymdbaserat universum i sig.

Smältdegel

Här stöter vi för första gången på

AGENT. Valerian (Dean DeHaan) försöker hålla ordning i rymden. FOTO: LOU FAULON

Valerian (Dane DeHaan), så hyvens i *Chronicle*, så platt i *A Cure for Wellness* och agentkollegan Laureline (**Cara Delevingne**, från *Paper Towns* och *Suicide Squad*) som när de inte kivas med varandra försöker hålla ordning och reda i den intergalaktiska gemenskapen, en smältdegel om något.

Och arbetsuppgifter finns det gott om, nästan så den unga kärleken hamnar i skymundan. Inte bara låter den styrande klassen förstå att samhällsfreden nu är hotad, det gäller också att leta reda på en mystisk transformator – filmens *MacGuffin* – som alla vill åt.

Orsak nog att uppsöka en virtuell marknadsplats i ett parallellt universum och däremellan klämma åt konspiratoriska militärer – med en malplacerad **Clive Owen** i spetsen – som inte har något problem med att utplåna fredsälskande naturfolk.

Säga vad man vill om *Valerian and the City of a Thousand Planets*, men en grann karamell är det. Och med år sisådär 2700 i ryggen kan filmen stoltsera med ett karaktärgalleri som får mjukisdjuren i *Stjärnornas krig* på fall, i synnerhet som Besson i likhet med **George Lucas** gärna skojar till det.

Saknar karisma

Till det kommer de närmast surrealistiska, visuella utsvävningarna som ackompanjeras av en i sanningens namn oortodox personalpolitik. Här har vi **Ethan Hawke** som fjollig sutenör och **Rihanna** som dansös med ett svårartat **Liza Minnelli**- och **Ca-baret**-komplex.

Herbie Hancock, just det, agerar försvarsminister och ifall major Gibson verkar bekant är det för att han liknar **Ola Rapace**. Tammetusan, det ÄR Ola Rapace, oss lurar han inte.

Skämt åsido, ifall det här är en mix som låter lite väl vildvuxen så är det också det. I "Valerian" finns gott om djärva idéer, något som till och med kunde kallas för en vision, men berättarmässigt är slutresultatet mera kitschigt än dramatiskt inbjudande.

Ögat vilar, visst, men inte sällan får man en känsla av att det är tomma tunnor som skramlar, speciellt som radarparet DeHaan & Delevingne saknar den karisma som en produktion av den här kalibern kräver.

Spektakel var ordet, detta på gott och ont.

KRISTER UGGELDAHL

kristen.uggeldahl@kolumbus.fi